Bever in het plangebied ‘De Grassen’, Vlijmen

Twisk Ecologisch Onderzoek

Colofon	
Tekst en afbeeldingen	[redacted]
Datum rapport	21 november 2025
Rapportnummer	2025-56
Status rapport	Definitief
Opdrachtgever	Gemeente Heusden
Adres	Postbus 41, 5250 AA Vlijmen
Contactpersoon	[redacted]
Rapport citeren als	Twisk, P.T., 2025. Bever in plangebied ‘De Grassen’, Vlijmen. Rapport 2025-56 Twisk Ecologisch Onderzoek, ’s-Hertogenbosch.
Gebruik gegevens	Voor deze rapportage zijn gegevens gebruikt die afkomstig zijn uit de NDFF. Deze informatie mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.
Foto Voorzijde	Het plangebied van de nieuw te bouwen wijk ‘De Grassen’ in Vlijmen bestaat nu grotendeels uit weilanden met daarin enkele sloten.

Contactgegevens Twisk Ecologisch Onderzoek	
Kamer van Koophandel	17256999
Adres	Pastoor de Kroonstraat 128
Postcode en woonplaats	5211 SR ‘s-Hertogenbosch
Email	[redacted]

Inhoud

1 Inleiding 4
2 Doel 4
3 Plangebied en ingreep 4
4 Wettelijke bescherming 6
5 Uitgevoerd onderzoek 6
6 Resultaten 6
6.1 Data NDFF 6
6.2 Sporen in het plangebied en omgeving 7
6.3 Informatie van derden 8
7 Discussie 9
8 Conclusie 9
9 Aanbevelingen in relatie tot bevers 10
10 Bronnen 11
Bijlage 1. Foto impressie plangebied en omgeving 13
Bijlage 2. Leefwijze bever 17

1 Inleiding

De Gemeente Heusden bereidt de bouw voor van een nieuwe wijk in het dorp Vlijmen, gelegen in de gemeente Heusden. Voor de ontwikkeling is een beoordeling in het kader van de Omgevingswet uitgevoerd, zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde soorten en is in 2024 een ontheffing op de Wet natuurbescherming verleend[1].

Op 28 maart 2025 werd een waarneming gemeld van een bever in de directe omgeving van de te realiseren nieuwe wijk, inclusief een foto van het dier. De soort was hier nog niet eerder waargenomen. De voorgenomen ontwikkeling zou zodoende kunnen leiden tot een overtreding van de Omgevingswet. Daarom is onderzoek naar bevers in het plangebied uitgevoerd door Twisk Ecologisch Onderzoek. Deze rapportage geeft hiervan de resultaten.

In bijlage 2 van deze rapportage staat een korte beschrijving van het gedrag en de leefwijze van bevers.

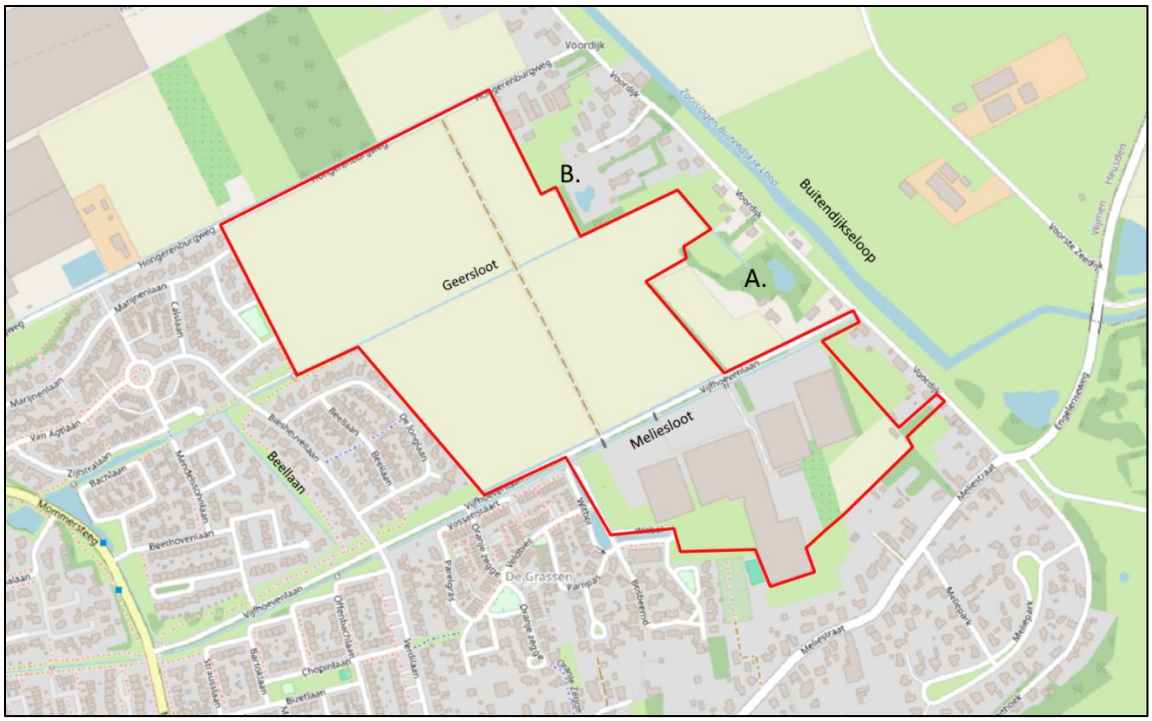
2 Doel

Het hier gepresenteerde ecologische onderzoek heeft tot doel te bepalen of bevers aanwezig zijn in het plangebied van de wijk De Grassen in Vlijmen (NB) en of de voorgenomen bouw van de wijk kan leiden tot overtredingen van de Omgevingswet aangaande bevers. Indien bevers aanwezig zijn in dit plangebied kan de voorgenomen ontwikkeling leiden tot overtredingen van de Omgevingsweg. Op basis van het onderzoek wordt benoemd of en zo ja, hoe deze overtredingen voorkomen kunnen worden. Als dit niet mogelijk is wordt benoemd welke vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet nodig zijn om de ingreep conform de bepalingen binnen en rond de Omgevingswet uit te kunnen voeren. Voorts wordt benoemd welke maatregelen genomen kunnen worden om zo goed mogelijk te voorkomen dat bevers zich vestigen in het plangebied.

3 Plangebied en ingreep

Het plangebied betreft agrarisch buitengebied ten noorden van het dorp Vlijmen, Gemeente Heusden, in Noord-Brabant. De begrenzing van het plangebied staat bij benadering aangegeven in Figuur 1. Voor een foto-impressie zie de voorzijde van deze rapportage en Bijlage 1. Het grootste deel van het plangebied is momenteel (november ’25) grasland. Aan de zuidzijde is industrieterrein aanwezig met loodsen. Deze verkeren in enigszins vervallen staat. Door het gebied lopen enkele sloten. Door het gebied lopen enkele sloten, de Geersloot en de Meliesloot. Ook lopen er kleine wandelpaadjes door het gebied waarlangs regelmatig honden worden uitgelaten. Aan de noordoost zijde liggen een ondiepe plas te midden van een bosje (A.) en een grote poel (B.).

[1] https://www.heusden.nl/organisatie-bestuur/gemeentelijke-projecten/de-grassen/ecologie

Figuur 1. Het plangebied (rood omlijnd) betreft buitengebied bij het dorp Vlijmen (NB).

De ingreep betreft de aanleg van een woonwijk. Een indruk van de toekomstige situatie is weergegeven in Figuur 2.

Figuur 2. Voorgenomen toekomstige inrichting van wijk De Grassen in Vlijmen.

Bever in plangebied ‘De Grassen’, Vlijmen

4 Wettelijke bescherming

De bever is beschermd via de Omgevingswet, artikel 11.46, lid 1, van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Volgens dit artikel is het verboden zonder ontheffing bevers opzettelijk te doden of te vangen, ze te verstoren en hun voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen en vernielen.

5 Uitgevoerd onderzoek

Om te beoordelen of bevers voorkomen in het plangebied is het bezocht op 7 oktober en 10 november 2025. Deze veldbezoeken zijn uitgevoerd door [redacted] Hij woont sinds 1986 in ’s-Hertogenbosch, is actief als waarnemer, onder andere binnen IVN afdeling ’s-Hertogenbosch en de Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant. Hij is meer dan twintig jaar werkzaam als ecoloog en heeft verschillende artikelen gepubliceerd over onderzoek naar bevers; zie pag. 10. Ook heeft hij tweemaal stagiairs van de HAS begeleid die onderzoek hebben uitgevoerd naar bevers in de Gemeente ’s-Hertogenbosch en de Gemeente Oss.

Bij de veldbezoeken is gezocht naar sporen van bevers, waaronder knaagsporen, wissels, geurmarkeringen en bewoningssporen. Hierbij zijn alle waterlopen langsgelopen en zijn ook plasjes aan de noordzijde bezocht. De locatie waar een bever is waargenomen langs de Beellaan is beide keren bezocht en hier is nauwkeurig gezocht naar sporen van bevers. Ook parkjes langs de noordzijde van de wijk Vijfhoeven zijn afgezocht op beversporen.

Tijdens de bezoeken is gesproken met twee medewerkers van de Gemeente Heusden die bezig waren met het verwijderen van grote waternavel. Ook is gesproken met een bewoonster van een woning aan de Mozartlaan, waarvan de achtertuin grenst aan de locatie waar in maart ’25 een bever is gezien. Deze bewoonster was op de hoogte van deze waarneming. Voorts is telefonisch contact geweest met de eigenaar van een woning aan de noordoost zijde van het plangebied en is gesproken met enkele wandelaars die hun hond uitlieten; deze mensen komen in de regel bijna dagelijks in het gebied waar ze hun hond uitlaten en hebben ook vaak oog voor de natuur.

Voorts is beoordeeld of, en zo ja in welke mate, bepaalde delen van het plangebied en de omgeving ervan geschikt zijn als leefgebied voor bevers. Hierbij zijn drie categorieën gebruikt: beperkt geschikt, geschikt en zeer geschikt. Verder is de NDFF geraadpleegd om na te gaan waar en wanneer bevers of sporen ervan zijn waargenomen in het plangebied en de omgeving ervan. Ook is informatie gebruikt die is aangeleverd door de Gemeente Heusden.

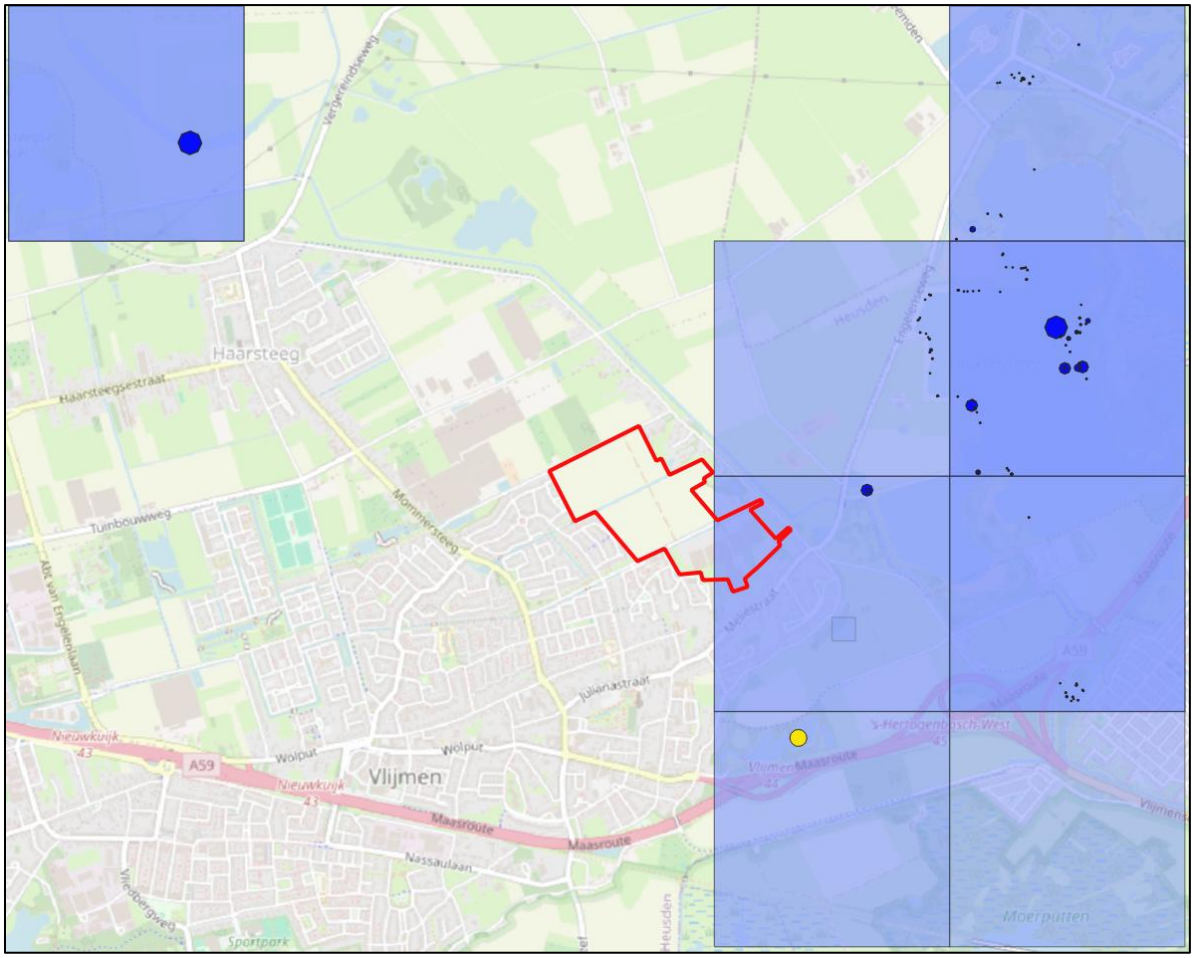
Op basis van de hiermee verkregen informatie is ingeschat of het plangebied De Grassen actueel leefgebied is voor bevers en waar de aanwezigheid van bevers problemen kan veroorzaken voor de ontwikkeling van De Grassen.

6 Resultaten

6.1 Data NDFF

In de uit de NDFF geselecteerde informatie zijn ruim 140 waarnemingen van bevers aanwezig uit de omgeving van Vlijmen. De oudste waarneming is uit 2016. De meeste waarnemingen (121) dateren uit 2021. In Figuur 3 staan de waarnemingen weergegeven, tezamen met de waarneming in Vlijmen

in maart ’25. De gegevens komen overeen met informatie die door de Gemeente Heusden is aangeleverd.

Figuur 3. Waarnemingen van bevers uit de NDFF. Het formaat van de symbolen (vlak, grote of kleine stip) houdt verband met de nauwkeurigheid waarmee een waarneming is ingevoerd. De rode stip geeft de locatie van de in Vlijmen waargenomen bever weer, de gele stip een aanvullende waarneming via de Gemeente Heusden.

6.2 Sporen in het plangebied en omgeving

De aangetroffen sporen staan weergegeven in Figuur 5. Op de locatie aan de Beellaan, waar in maart ’25 een bever is gezien, werden drie holen van bever gevonden. De holen waren zichtbaar als gevolg van een wat lagere waterstand op 11 november. Ook werden hier enkele oude knaagsporen van bever gevonden. Zie de foto’s in Bijlage 1.

Langs de Geersloot, midden in het plangebied, werd een wissel gevonden die mogelijk van een bever afkomstig was. Zie Figuur 4. Bij beide bezoeken waren hier verse sporen in te zien, maar omdat het alleen krassen van nagels betrof kon niet worden vastgesteld of ze van bever waren. Ook eenden, ganzen en honden kunnen dergelijke wissels maken. Verwacht mocht worden dat een bever die hier de oever opklimt dat doet om iets eetbaars te bereiken, maar ter plaatse was niets aanwezig dat voor een bever (bijzonder) eetbaar was. Uit contact met mensen die hun hond uitlieten bleek dat het inderdaad om een paadje ging waarlangs honden in de Geersloot water gaan drinken of afgaan op de geur van bijvoorbeeld eenden.

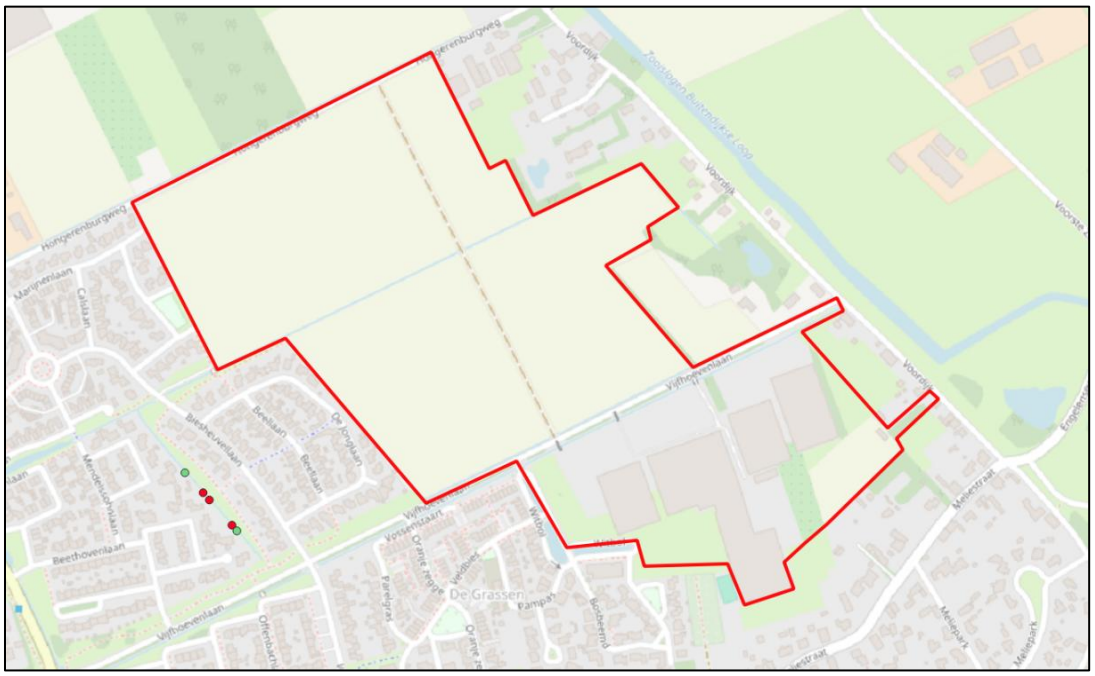
In de omgeving van de twee plasjes ten noordoosten van het plangebied werden geen sporen van bevers gevonden. Ook elders in en rondom het plangebied werden geen sporen van bevers gevonden.

Figuur 4. Wissel in de oever van de Geersloot die afkomstig bleek te zijn van honden.

6.3 Informatie van derden

De twee medewerkers van de Gemeente Heusden die grote waternavel verwijderden hadden geen bevers of sporen van bevers gezien. De bewoonster van de Mozartlaan had inmiddels maanden geleden voor het laatst een bever gezien; mogelijk was dit in maart en dus rond de datum waarop ook de melding over een bever binnenkwam bij de Gemeente Heusden.

Figuur 5. Bij het onderzoek aangetroffen sporen van bever. Rode stip = hol; groene stip = oud knaagspoor.

7 Discussie

In de NDFF zijn er relatief veel waarnemingen van bevers uit 2021. Mogelijk is dit het gevolg van een stage van twee studenten van de HAS, die in dat jaar bevers in ’s-Hertogenbosch hebben geïnventariseerd.

Bevers komen sinds 2009 voor in het Maasdal ten noorden van ’s-Hertogenbosch en hebben zich sindsdien geleidelijk uitgebreid (eigen waarnemingen). Bevers komen nu onder andere voor bij het Engelermeer en in de Moerputten. Gelet op de locaties waar aanwezigheid van bevers nu bekend is, zijn delen in Vlijmen die geschikt zijn als leefgebied voor bevers nu nog niet gekoloniseerd. Zo zijn parkjes langs de noordrand van de wijk Vijfhoeven in Vlijmen vrijwel zeker zeer geschikt als leefgebied voor bevers, maar hier werden geen sporen gevonden. Afgaande op beschikbare waarnemingen in de NDFF is ook de eendenkooi Zooislagen nog niet door bevers gekoloniseerd.

Op de locatie waar in maart ’20 een bever werd waargenomen werden alleen oude sporen gevonden. Bevers laten in de regel veel sporen na, zodat de aanwezigheid van verse sporen een goede indruk kan geven van zowel aan- als afwezigheid. Omdat in het plangebied voor De Grassen geen sporen van bevers werden gevonden mag worden aangenomen dat de soort hier nog niet voorkomt.

De waarneming van een bever in maart 2025 in Vlijmen is te zien als een logisch gevolg van de toename van bevers in Midden-Brabant en elders in Nederland. Jongvolwassen bevers worden door hun ouders verjaagd en gaan op zoek naar eigen leefgebied. Waarschijnlijk betrof het waargenomen dier een jonge bever op zoek naar eigen leefgebied, heeft het dier zich kort op de betreffende locatie gevestigd, maar is het daarna op zoek gegaan naar beter leefgebied. Verwacht mag worden dat bevers verder zullen toenemen en zich in Vlijmen en omgeving zullen vestigen.

Bevers en hun leefgebied zijn beschermd via de Habitatrichtlijn en, als uitvloeisel daarvan, ook via de Omgevingswet. Het verstoren, verjagen en het doden van bevers is alleen toegestaan als hiervoor een vergunning van de Omgevingswet is verleend. Zolang bevers zich nog niet gevestigd hebben kunnen zonder beperkingen maatregelen genomen worden die de kans op vestiging van bevers verkleinen of tegengaan. Hieronder, in hoofdstuk 9, worden aanbevelingen gegeven die hiertoe kunnen bijdragen.

8 Conclusie

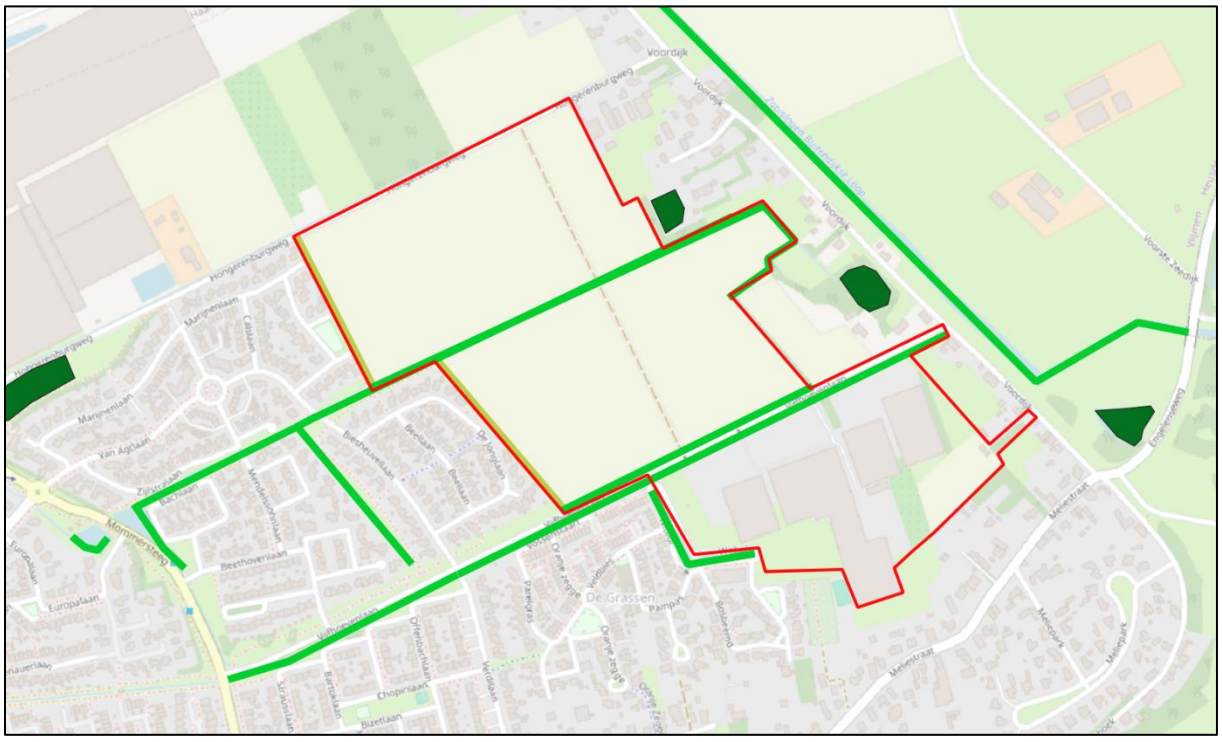
In het plangebied van De Grassen en de omgeving ervan komen momenteel (november ’25) geen bevers voor. Aangenomen mag worden dat bij het ontwikkelen van de De Grassen geen rekening gehouden hoeft te worden met bevers. Ten aanzien van deze soort vormt het ontwikkelen van deze wijk geen overtreding van de Omgevingswet.

9 Aanbevelingen in relatie tot bevers

Het plangebied voor De Grassen is niet bijzonder aantrekkelijk als leefgebied voor bevers. Kleine slootjes aan de westzijde van het plangebied zijn zo smal en ondiep dat ze niet meer dan marginaal geschikt zijn voor bevers; ze worden waarschijnlijk hoogstens door bevers gebruikt om zich door te verplaatsen.

De sloten die door en langs het plangebied lopen zijn weliswaar geschikt als leefgebied, maar alleen als onderdeel ervan. Bevers leven hoofdzakelijk in en bij water waar bomen langs de oever staan, en relatief weinig in open gebied met weilanden. Waarschijnlijk speelt de beschikbaarheid van boombast als voedsel gedurende strenge winters hierin een rol. In het najaar slaan bevers takken en kleine stammen van bomen op onder water nabij hun hol. In perioden waarin het water dichtvriest kunnen ze onder het ijs dit hout bereiken en gebruiken ze de bast hiervan als voedsel.

Aan de noordoost zijde, langs de Voordijk, is een locatie die wel als zeer geschikt leefgebied voor bevers is aan te merken. Dit betreft een ondiepe plas die omringd is door bos. Ook een wiel ten oosten van het plangebied, een poel in de tuin achter de woning Voordijk 25 en een vijver langs de Hongerenburgweg (langs de noordzijde van het plangebied voor De Grassen) zijn zeer geschikt als leefgebied voor bevers.

Figuur 6. Beoordeling geschiktheid van delen van het plangebied omgeving als leefgebied voor bevers. Geelgroen = marginaal leefgebied, groen = geschikt leefgebied, donkergroen = zeer geschikt leefgebied.

Als het wenselijk is de kans te verkleinen dat bevers zich vestigen in het plangebied voor De Grassen, dan kunnen de volgende maatregelen overwogen worden.

- Bevers verplaatsen zich bij voorkeur geheel zwemmend door water. Ook duikers van tientallen meters lang worden gebruikt om zich door te verplaatsen. Door duikers te voorzien van roosters met mazen van ongeveer 10 cm breed worden bevers gedwongen het water te

verlaten en zich over land te verplaatsen. Dit werkt ontmoedigend op de vestiging van bevers. Op een aantal plaatsen zijn nu al zulke roosters in en rondom het plangebied aanwezig. Zie bijgaande foto voor een voorbeeld.

Figuur 7. In een duiker bij de Biesheuvellaan in Vlijmen is een rooster geplaatst. Omdat bevers zich bij voorkeur verplaatsen via water (ook door duikers) werkt dit ontmoedigend op de vestiging van bevers.

- Bevers gebruiken graag de bast van wilgen en populieren als voedsel. Essen zijn minder populair van voedsel en de bast van elzen wordt heel weinig door bevers gegeten. Deze vier soorten bomen komen relatief veel voor langs water in Nederland. Door het verwijderen van wilgen, populieren en essen en het aanplanten van elzen wordt een gebied veel minder aantrekkelijk als leefgebied van bevers.
- Bevers kunnen zowel kleine als grote bomen aan- en omknagen. Door het beschermen van grote exemplaren van es, populier, wilg en andere grote bomen met gaas is te voorkomen dat bevers deze bomen als voedsel gebruiken. Zie Figuur 8 voor een voorbeeld.
- Het graven van holen door bevers kan tot verzakkingen van oevers leiden, ook tot ruim 10 m vanaf de oever. Zie Figuur 9. Ook in een stedelijke omgeving komt dit voor. Het graven van holen door bevers is te voorkomen door gaas in te graven in een oever. Dit is een kostbare maatregel in oevers van bestaande waterlopen, maar is tegen relatief geringe kosten uit te voeren in te graven waterlopen.

Voor meer informatie over maatregelen zie https://www.kenniscentrumbever.nl/knelpunten-oplossingen.

10 Bronnen

• Twisk, P., & A. Almaşi, 2013. Hoe verhuis je een bever? De lotgevallen van twee Bossche bevers. Zoogdier 24 (3).

• Twisk, P., 2022. Hol, burcht, leger én allerlei tussenvormen; bewoningssporen van bevers. Zoogdier 33 (2).

Figuur 8. Door de onderste meter van de stam van een grote boom te beschermen met gaas wordt voorkomen dat bevers deze boom als voedsel kunnen benutten.

Figuur 9. Ingezakte nestkamer van een beverhol (waar een stok in is gezet) op ongeveer 8 m afstand van de oever van een beek. Op den duur zakt ook de gang tussen de oever en de nestkamer in.

Bijlage 1. Foto impressie plangebied en omgeving

Figuur 10. Locatie langs de Beellaan waar in maart '25 een bever werd waargenomen. De locatie ligt ten zuiden van het plangebied voor 'De Grassen'.

Figuur 11. Een van de drie holen van bever die op de locatie langs de Beellaan werd gevonden.

Figuur 12. Oud knaagspoor van een bever op de locatie langs de Beellaan, aangeduid met een witte pijl.

Figuur 13. Dwars door het plangebied De Grassen loopt de Geersloot. Deze is geschikt als leefgebied voor bevers.

Figuur 14. Om het plangebied lopen enkele kleine sloten. Deze zijn te typeren als marginaal leefgebied voor bevers.

Figuur 15. In en om het plangebied zijn in sloten verschillende roosters en regelwerken aanwezig. Deze werken vrijwel zeker ontmoedigend op de vestiging van bevers.

Figuur 16. Ten noordoosten van het plangebied bevindt zich een poel te midden van een bosje, dat optimaal leefgebied vormt voor bevers. Hier werden geen sporen van een bever aangetroffen.

Bijlage 2. Leefwijze bever

Bevers zijn overwegend nacht-actieve dieren die zich hoofdzakelijk via water verplaatsen. Volwassen bevers zijn grote dieren: ze zijn zo groot als een ree of een middelgrote hond. In Europa is dit het grootste knaagdier. Bevers leven in familieverband en zijn territoriaal ten opzichte van andere families. Uitgedrukt in oeverlengte kan een territorium tussen enkele honderden meters tot enkele kilometers oever beslaan. De grenzen van territoria worden gemarkeerd met geurmarkeringen. Ze gebruiken uitsluitend plantaardig voedsel dat voor een belangrijk deel uit bast van bomen bestaat en daarnaast uit allerlei kruidachtige planten die in water en in de directe omgeving ervan te vinden zijn. Ze kunnen zich tot enkele kilometers van de verblijfplaats verplaatsen voor voedsel.

Bevers gebruiken overdag een hol of burcht waarvan de ingang meestal onder water ligt. Onder een burcht wordt hier verstaan een hoop takken die door bevers zijn aangevoerd ter versterking en verhoging van hun hol. Onder een hol wordt hier verstaan een zich onder de grond bevindende holte. Vaak zijn holen geheel onzichtbaar vanaf het maaiveld. De ingang van het hol of de burcht bevindt zich vaak aan de voet van een breed uitlopende wilgenstruik of andere, dekking biedende vegetatie. Als een oever niet hoog genoeg is om ruimte te bieden aan een hol met een stevig dak, dan wordt de bovenzijde van het hol met takken verstevigd. Dit kan uitgroeien tot een burcht.

Figuur 17. Beverburcht op een oever. De ingang ervan ligt onder water, aan de voet van de boom rechts.

Daarnaast kunnen bevers ook gebruik maken van een leger. Dit is een ondiepe kuil van ongeveer 50 cm in doorsnee met vaak een bed van strippen boombast. Een leger bevindt zich meestal onder een doornstruik. Zo'n leger kan met takken overdekt worden en na verloop van tijd ook uitgroeien tot een burcht. Er bestaan zodoende allerlei overgangsvormen tussen een hol, een burcht en een leger. In de regel zijn er meerdere holen en legers die binnen een afstand van enkele tientallen meters van elkaar liggen. Om gewilde voedselbronnen te bereiken kunnen bevers kanaaltjes graven van 30-100

cm breed. Ook kunnen ze in water dammen bouwen om water op te stuwen. In een relatief vlakke omgeving als van Den Bosch gebeurt dit echter maar zelden.

Bij verstoring vluchten bevers meestal het water in, waarbij ze met hun staart op het water slaan. Zwemmende bevers kunnen op allerlei plaatsen worden aangetroffen. Zo is er een bever waargenomen, zwemmend in de Binnendieze in de binnenstad van Den Bosch. Kennelijk voelen de dieren zich zeer veilig in het water.

Bevers krijgen per keer twee tot drie jongen. Deze jongen verlaten na twee tot drie jaar hun ouders om op zoek te gaan naar een eigen leefgebied. Er worden normaal gesproken eens per twee tot drie jaar jongen geboren, maar in een eendenkooi in Den Bosch is vastgesteld dat de daar aanwezige bevers meerdere jaren achtereen jongen kregen. Op zoek naar een eigen leefgebied kunnen bevers op vreemde plaatsen opduiken; de hiervoor genoemde bever die in de Binnendieze werd waargenomen is hiervan waarschijnlijk een voorbeeld.

Als jonge dieren een eigen territorium vormen en geen concurrenten in de omgeving hebben is zo'n territorium in de regel groter dan wanneer er wel concurrenten zijn. Naarmate meer bevers zich in een gebied vestigen worden territoria kleiner en worden ook de minder gunstige delen gebruikt. Dit vergroot de kans dat op onverwachte plaatsen problemen ontstaan.

Figuur 18. Bevers laten zeer regelmatig sporen na die in de regel goed herkenbaar zijn. Onderzoek naar knaagsporen als deze vormde de basis van het onderzoek in het plangebied.